

Edebi Metni Makine Çevirmenden Okumak: Çevirmen Okurun Makine Çevirisi Alımlaması

Reading a Literary Text through a Machine Translator: Translator Reader's Reception of Machine Translation

Araştırma Makalesi / Research Article

Ezgi KAYADİBİNLİ* Göksenin ABDAL**

△ Bu çalışma, Ezgi Kayadibinli tarafından Dr. Öğr. Üyesi Göksenin Abdal danışmanlığında halen yazılmakta olan "James Baldwin'ı Makine Çevirisiyle Okumak: Çevirmenlerin Makine Çevirisi Alımlaması" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

* Yüksek Lisans Öğr., İstanbul Okan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çeviribilim Yüksek Lisans Programı, İstanbul, Türkiye, e-posta: ezgikayadibinli@gmail.com, ORCID: 0009-0003-2951-1760

** Dr. Öğr. Üyesi., Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Erzincan, Türkiye, e-posta: goksenin.abdal@erzincan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7122-0516

ÖZET

Makine çevirisinin yaygınlaşması ve nöral makine çevirisinin gelişmesi edebiyat çevirisi de dahil olmak üzere çeşitli alanlarda değişimleri beraberinde getirmiştir. Makine çevirisine ilişkin algının incelendiği alımlama çalışmaları halihazırda az sayıdaiken çevirmenin makine çevirisine ilişkin alımlamasını değerlendiren çalışmalar da çok kısıtlıdır. Bu çalışmanın amacı çevirmenlerin makine çevirisine dair beklentilerini Afrikalı Amerikalı yazar James Baldwin'ın *Tell Me How Long The Train's Been Gone* (1970) başlıklı romanının Türkçe çevirileri aracılığıyla ölçümlemektir. James Baldwin'ın bu eseri okurun metinle doğrudan özdeşlik kurmasını sağlayan birinci tekil şahıs bakışıyla kalem alınmış olup çevirmenlerin makine çevirisi alımlamasına odaklanan bir çalışmada incelenebilecek çeşitli çeviri kategorilerine ilişkin veri sağlamaktadır. Bu çalışmada da argo çevirisinden şiir çevirisine kadar farklı çeviri kategorilerinden ifadeler eserin iki insan çevirisi (Balamir, 1973; Cenkçiler, 2007) ile makine çevirisinden (DeepL) örnekler üzerinden ele alınacaktır. Alımlama odaklı inceleme kapsamında, uzun cümle çevirisi, kısa cümle çevirisi, deyimsele ifade çevirisi, argo çevirisi ve şiirsel ifade çevirisi içerikli beş kategori belirlenmiş, yirmi beş (25) çevirmenin seçilen kesitlerin hangisinin makine çevirisi olduğunu tahmin etmesi ve tahminlerine dair nedenler belirtmesi istenmiştir. Çalışmada kullanılan veriler yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan anket ile elde edilmiştir. Veri analizi için tematik analiz kullanılmış, katılımcı çevirmenlerin verdiği cevaplar ilgili çeviri kesitiyle ilişkilendirilerek bulgular elde edilmiştir. Çalışma sonucunda çevirmenlerin özellikle şiir kategorisinde makine çevirisi alımlamasında başarı gösterdikleri ancak kültüre özgü anlamsal değişkenler içeren argo ve deyim çevirilerinde görece sınırlı alımlamaya sahip oldukları gözlemlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çeviri Alımlaması, Makine Çevirisi, James Baldwin, Çevirmen Alımlaması, Edebiyat Çevirisi

ABSTRACT

The spread of machine translation and the development of neural machine translation have brought about changes in various fields, including literary translation. While reception studies examining the perception of machine translation are still scarce, there is also a very limited number of studies

evaluating the translators' reception of machine translation. This study aims to estimate translators' expectations of machine translation through the Turkish translations of the novel *Tell Me How Long The Train's Been Gone* (1970) by African American writer James Baldwin. This novel is written in the first person, which allows the reader to directly identify with the text, and provides data on various translation categories that can be discussed in a study on the translators' reception of machine translation. In this study, expressions from different translation categories ranging from slang to poetry will be analyzed through examples from two human translations of the novel (Balamir, 1973; Cençiler, 2007) and its raw machine translation (DeepL). Within the scope of the reception-oriented analysis, five categories including long sentences, short sentences, idiomatic expressions, slangs and poetic expressions were identified, and twenty-five (25) translators were asked to guess which of the selected passages were translated by machine and to give reasons for their guesses. The data used in the study were obtained through a questionnaire consisting of structured and semi-structured questions. Thematic analysis was used for data analysis, and findings were obtained by associating the answers given by the participant translators with the relevant translation segment. As a result, it was observed that translators were successful in the reception of machine translation, especially in the poetry category, but had relatively limited reception in slang and idiom translations that contain culture-specific semantic variables.

Keywords: Translation Reception, Machine Translation, James Baldwin, Translator Reception, Literary Translation

1. Giriş

1990'larda kişisel bilgisayar kullanımının artması bilgisayar destekli çeviri araçlarının ve makine çevirisinin yaygınlaşmasını beraberinde getirmiştir. Bu dönemden itibaren hızla gelişen makine çevirisi profesyonel olarak çevirmenlik yapmayan insanlara da çeviri hizmeti sunacak şekilde geliştirilmiş ve Google Çeviri'nin de piyasaya sürülmesiyle makine çevirisi "kitlese bir pazar ürünü" haline gelmiştir (Hutchins, 2010).

Makine çevirisinin gelişim kronolojisinde kullanılmış olan modeller bilgisayar teknolojisindeki gelişmelere koşut olarak değişim göstermiştir. Bu modeller tarihsel sırasıyla kural temelli makine çevirisi, örnek temelli makine çevirisi, istatistiksel makine çevirisi, melez makine çevirisi ve nöral makine çevirisi olmak üzere beşe ayrılabilir (Wang vd., 2022). Buna göre nöral makine çevirisi makine çevirisi modellerinin en güncelidir ve günümüzde yaygın olarak kullanılmakta olan Google Çeviri ve DeepL gibi pek çok arama motorunda artık nöral makine çevirisinden faydalanılmaktadır. Bu modelde kullanılan nöral ağlar birbiriyle ilişkili olabilecek olan kelimeleri, kelime gruplarını ya da daha büyük birimleri algılayıp gruplayarak ve çift dilli metinlerde ağların birbirleriyle kurduğu ilişkilerden çıkardığı sonuçlar doğrultusunda daha doğal çeviriler yapmaya yardımcı olur. Bu araştırmada kullanılmış olan DeepL 2017'de piyasaya sürülmüştür ve Almanya kökenli bir nöral makine çevirisi servisedir. Kısa bir süre önce piyasaya sürülmüş olmasına rağmen kullanımı hızla yaygınlaşmıştır, hatta pek çok çeviribilim araştırmasında kullanılacak kadar dikkat çekmiştir. Özgün bir nöral ağ tasarımı kullanan DeepL, diğer büyük teknoloji şirketlerinden farklı olarak bu ağların "cümlelerin ince anlamlarını kavramayı ve böylece daha önce görülmemiş şekilde çeviri yapılmasını sağladığını" öne sürmüştür (DeepL, 2022).

Çeviribilimde alımlama çalışmaları ve alımlamaya dair teorik çalışmalar mevcuttur ancak az sayıdadır. Makine çevirisinin çeviribilimde diğer konulara göre yeni tartışılmaya başlandığı hesaba katıldığında makine çevirisi alımlaması çalışmalarının, dolayısıyla çevirmenin makine

çevirisi alımlaması çalışmalarının da epey kısıtlı olduğu görülebilir. Gambier, alımlama çalışmalarının tipik bir okur/izleyici üzerine yapılmasının yanı sıra kilit bir okur/izleyici olan çevirmenler üzerine de yapılmasının faydalı olacağını belirtmiştir (Gambier, 2009). Dolayısıyla bu çalışma çevirmenler özelinde makine çevirisi alımlaması konusundaki çalışma azlığından doğan boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Ayrıca mevcut literatürde, makine çevirisi teknolojilerinin gelişimi ve performansı üzerine yoğunlaşılırken çeviri profesyonellerinin bu teknolojiye yönelik algı ve tutumları görece daha az incelenmiştir. Çevirmenlerin makine çevirisine dair tutum ve beklentilerinin ölçülmesi, çevirmenlerin günümüzdeki makine çevirisi teknolojisinin geldiği noktaya dair farkındalığını belirlemeye yardımcı olacaktır.

Bu hususta, bu çalışma aşağıda belirtilen araştırma sorularına cevap aramayı amaçlamaktadır:

- 1) Çevirmenler makine çevirisini insan çevirilerinden ne kadar iyi ayırt edebilmektedirler?
- 2) Çevirmenlere göre makine çevirisinin ayırt edici özellikleri nelerdir?
- 3) Çevirmenlerin makine çevirisi alımlamaları farklı çeviri kategorilerinde nasıl değişiklik göstermektedir?

Bu çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm giriş bölümü olup, araştırma sorularını ve çalışmanın bölümlerini içermektedir. İkinci bölümde çeviribilimde alımlama kavramının zaman içindeki gelişimi ve makine çevirisi alımlaması çalışmaları yer almaktadır. Üçüncü bölüm eserin yazarı Baldwin ile Türkçedeki çevirmenleri Balamir ve Cenkçiler hakkında genel bilgiler ile başlamaktadır. Devamında *Tell Me How Long The Train's Been Gone* eserinin Türkçede 1973 ve 2007'de yayımlanmış iki farklı çevirisiyle beraber yaygın nöral makine çevirisi servislerinden DeepL'in ücretsiz sürümüyle üretilmiş ham makine çevirisinin belirlenmiş kesitlerinin dilsel bir karşılaştırılması yapılmıştır. Dördüncü bölümde çalışmanın yönteminden, örneklemeden, veri toplama ve analiz sürecinden bahsedilmiştir. Beşinci bölümde ise verilerden elde edilen bulgular ortaya konmuştur. Son bölüm olan altıncı bölümde ise girişte sunulan araştırma soruları yanıtlanmış ve bulgular yorumlanmıştır.

2. Çeviribilimde Alımlama Çalışmaları

Metni incelerken okurları da dikkate almayı vurgulayan alımlama kavramı, edebiyat çalışmaları kapsamında 1960'lı yıllarda tartışılmaya başlansa da (Brems & Pinto, 2013) çeviribilimde alımlama çalışmaları yapılması daha geç olmuştur. Kovačić çeviri metinlere dair okur tepkilerini ölçen ampirik çalışmalarla elde edilmiş ve kanıta dayalı bilgiler olmadan yapılan çevirilerin gerçek okurların beklenti ve ihtiyaçlarıyla uyuşmayacağını söyleyerek alımlama alanında çalışmaların artmasını gerektiğini belirtmiştir (1995). Alımlama kavramını çeviribilime uyarlamak için uygun terminolojinin oluşmasına dair çaba göstermiş olan Andrew Chesterman ve Yves Gambier üç kavram ortaya koymuşlardır. Chesterman'ın öne sürdüğü kavramlar, "Bridge Concepts in Translation Sociology" başlıklı makalesinde çeviri alımlamasını kavramsal boyutta irdelemesiyle ortaya çıkmıştır. Bu üç kavramdan ilki, çeviri metne verilen bilişsel ve duygusal tepki olarak açıklanabilecek olan "tepki" (*reaction*) dir (2007). İkinci kavram olan "yanıt" (*response*) alımlayıcının geri bildirimini kapsadığı için

gözlemlenebilir. Üçüncüsü ise çevirinin kültürel etkilerini kapsayan “yansıma” (*repercussion*) kavramıdır ve sosyolojik bağlamda büyük değişiklikleri içerir. Örneğin, kaynak dilden erek dile çevrilen bir eserin erek dilde yeni kullanımlara sebep olması bu kavramın kapsamına girer (Chesterman, 2007). Chesterman’ın öne sürdüğü kavramlar hakkında Walker, “mantıklı olmakla birlikte, öznellik sorununa tabi olduğunu ve ampirik deneylere ihtiyaç duyduğunu” ifade etmiştir (2021).

Chesterman’ın ortaya koyduğu bu üç kavram, Gambier’in öne sürdüğü ve görsel-işitsel çevirilerin alımlamasını üç düzeyde incelemek için kullanılan 3R modelinin temelini oluşturmuştur ancak bazı kavramların ifade ettiği olgular değişkenlik göstermiştir. (Orrego-Carmona, 2018). Gambier’in üç tür çeviri alımlaması arasında bir ayırım yapılabilmesi için geliştirdiği 3R modelinin ilk seviyeden alımlaması “yanıt” (*response*) kavramıyla açıklanır. Bu türden bir alımlama çeviriye verilen ilk tepkiyi içerir, dolayısıyla Gambier’in tabiriyle “algısal bir çözümlemedir” ve genellikle deneysel psikoloji alanında çalışılmıştır (2009). İkinci seviye alımlamanın ismi “tepki” (*reaction*) olarak seçilmiştir ve alımlayıcının zihinsel süreçlerine odaklanır, dolayısıyla psikobilişsel bir alımlama türüdür. Üçüncü seviyedeki alımlama türü ise “yansıma” (*repercussion*) kavramıyla ifade edilir. Bu alımlama türünde hem sosyokültürel etkiler hem de alımlayıcının gözlemlenebilir olan davranışsal çıktıları incelenir (2009). Ayrıca Gambier alımlama çalışmalarında yaş, eğitim seviyesi, yabancı dil seviyesi gibi sosyodemografik değişkenlerin de araştırmaya dahil edilmesi gerektiğini belirtmiştir (2009). Çeviribilimde alımlama çalışmalarının kavramsal ve teorik araçlar konusunda ortak paydada buluşamamaları sebebiyle çeviribilimsel bir “dönemeç”e dönüşmediğini belirten Gambier, bu konudaki çalışmaların çeviribilim üst dilinde daha çok yer edinmesi gerektiğini ifade etmiştir (2018).

Çeviri alımlaması çalışmalarında pek çok farklı yöntem kullanılmakta olup ortak kabul gören bir yöntem ya da ölçek bulunmamaktadır, dolayısıyla metodolojinin çalışmaya özel oluşturulması gereklidir. Makine çevirisi alımlamasını göz takibi (*eye tracking*) gibi laboratuvar teknikleriyle ölçümleyen çalışmalar olduğu gibi anket ve röportaj ile veri toplayan çalışmalar da mevcuttur. Doherty’nin göz takibi (*eye tracking*) yöntemi ile düşük makine çevirisi kalitesi arasındaki bağlantıdan hareketle bilişsel çabayı incelediği çalışması (Doherty vd., 2010: akt. Walker, 2021) ve Federici’nin elektrokardiyografi, yüz ifadesi analizi ve elektrodermal aktivite ile Google Translate kullanarak yaptığı ve ham makine çevirisi (MT), düzenlenmiş makine çevirisi (PE) ve insan çevirisi (HT) metinleri odağında bilişsel çaba ve duygusal tepkiyi incelediği çalışması (Federici, 2018a; 2018b) laboratuvar teknikleri kullanılan çalışmalara örnek olarak verilebilir.

Kitlesel çevrimiçi eğitim videolarında kullanılan makine çevirisi alt yazıların alımlanması konulu bir çalışmada ham makine çevirisi (MT), düzenlenmiş makine çevirisi (PE) ve insan çevirisi (HT) alt yazılar arasında kavrama, tatmin ve alımlama açısından ne gibi farklılıklar olduğu araştırılmıştır (Hu vd., 2020). Kavramayı ve çeviri tatminini değerlendirmek üzere tasarlanmış ölçekler kullanılmış olan çalışma sonucunda düzenlenmiş makine çevirisinin (PE) diğer çevirilere göre genellikle en yüksek puanı aldığı gözlemlenmiştir. Kavrama ölçeği sonucunda ham makine çevirisi (MT) en düşük puandayken okurların sunulan çeviriden ne

kadar tatmin olduğunu ölçen tutum anketinde insan çevirisi (HT) en az puanı almıştır (Hu vd., 2020).

Edebi metinlerde makine çevirisinin alımlanması konusunda en kapsamlı proje CREAMT (*Creativity and Narrative Engagement of Literary Texts Translated by Translators and Neural Machine Translation*) projesidir. Makine çevirisinin yaratıcılığı nasıl etkilediğini edebi metinler özelinde araştıran bu projede makine çevirisi (MT), düzenlenmiş makine çevirisi (PE) ve insan çevirisindeki (HT) yaratıcılık ölçümlenmek amaçlanırken okurların belirli konularda çeviri alımlamasına ilişkin veriler toplanmıştır (Guerberof-Arenas & Toral, 2022). Projenin ilk ekseninde Kurt Vonnegut'un kısa bir öyküsünün Katalanca ve Hollandacaya makine çevirisi (MT), düzenlenmiş makine çevirisi (PE) ve insan çevirisi (HT) üzerinden çevirinin yaratıcılığı ölçümlenmiş ve bu ölçütte insan çevirisi (HT) en yüksek puanı alırken makine çevirisi (MT) en düşük puanı almıştır. Bu aşamada katılımcılar makine çevirisinin (MT) üslubu anlama kapasitesinden yoksun olduğunu ve bu yüzden daha az yaratıcılık gerektiren metinlerde daha faydalı olabileceğini belirtmeler de bazı kesitlerde makine çevirisinin kalitesine şaşırmışlar ve yaratıcı düşünme sürecine yardımcı olabilmesi için makine çevirisinin “orta düzeyde” kullanılmasını önermişlerdir (Guerberof-Arenas & Toral, 2022). Projenin ikinci ekseninde 223 katılımcıyla Kurt Vonnegut'un İngilizceden Katalanca ve Hollandacaya çevrilen aynı öyküsünün alımlaması anlatı etkileşimi, çeviriden keyif alma düzeyi ve çeviri alımlaması ölçekleri üzerinden değerlendirilmiştir (Guerberof-Arenas & Toral, 2024). Bu çalışmada da Katalancada insan çevirisi daha yüksek anlatı etkileşimi, çeviriden keyif alma düzeyi ve alımlama puanı elde ederken Hollandalı katılımcıların düzenlenmiş makine çevirisinde daha yüksek puan kaydettiği gözlemlenmiştir (Guerberof-Arenas & Toral, 2024). Bu çalışma sonucunda Hollandalı okurlar ile Katalan okurların makine çevirisi alımlamasında sosyokültürel farklar olduğu tespit edilmiştir. Bu da makine çevirisi alımlamasının kültürlere göre değişkenlik gösterdiğinin bir kanıtıdır.

Çevirmen adaylarının Google Çeviri'ye dair profesyonel görüşlerini ölçmeyi amaçlayan Şahin de “Çevirmen adaylarının gözünden İngilizce-Türkçe bilgisayar çevirisi ve bilgisayar destekli çeviri: Google deneyi” (2015) başlıklı çalışmasında anket uygulamıştır. Bu çalışmada Mütercim Tercümanlık Bölümü 3. sınıf öğrencilerinin Google Çeviri sistemi desteğiyle yaptıkları çeviriler ve dönem sonunda katıldıkları anket doğrultusunda öğrencilerin bilgisayar çevirisine karşı olumsuz düşüncelerinin Google Çeviri sisteminin düşük kalite çeviri sunmasıyla ilişkili olduğuna ve öğrencilerin makine çevirisi destekli çeviriye karşı genel bir olumsuz tavırlarının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Şahin, 2015). Sonuçta çıktı metninin kalitesinin öğrencilerde olumsuz yargıların oluşmasında önemli bir rol oynadığı söylenebilir, ancak bu çalışmanın yapıldığı yıl olan 2015'te Google Çeviri'nin nöral makine çevirisi modeli kullanmadığı (Barut, 2022), dolayısıyla sonucun nöral makine çevirisi modelini kapsamadığı not edilmelidir.

Bu çalışma, makine çevirisinin gelişimiyle ilgili olarak yukarıda yürütülen tartışmalardan hareketle James Baldwin'ın *Tell Me How Long The Train's Been Gone* (1970) başlıklı romanının insan ve makine çevirileri bağlamında çevirmenlerin makine çevirisi alımlamasında etkili olabilecek değişkenlerin ortaya çıkarılmasına odaklanmaktadır. James Baldwin'ın bu

eseri okurun metinle doğrudan özdeşlik kurmasını sağlayan birinci tekil şahıs bakışıyla kalem alınmış olup bu çalışmada ele alınan çeviri kategorilerinin tamamına ilişkin veriler sağlamaktadır. Bundan dolayı bu çalışmada yapılan inceleme söz konusu eserin 1973, 2007 ve DeepL çevirilerinden alınan kesitlerle sınırlandırılmıştır.

Bir sonraki bölümde eserin 1973 yılında yayımlanan Oktay Balamir çevirisi, 2007 yılında yayımlanan Dilek Cenkçiler çevirisi ve DeepL çevirisi kaynak metin temel alınarak karşılaştırılacaktır.

3. Çeviri Kesitlerinin İncelenmesi

Bu çalışmada değerlendirilen çeviri kesitleri beş (5) farklı kategoriye ayrılmıştır: Şiirsel ifade içeren çeviriler, deyimsel ifade içeren çeviriler, argo ifade içeren çeviriler, uzun cümle içeren çeviriler ve kısa cümle içeren çeviriler. Bu kategoriler çevirmenlerin öznel yorumlama becerilerini ve metne müdahalelerini izlemek ve makine çevirisinin insan çevirmenlerden farklarını tespit etmek için gerekli olan sosyokültürel unsurlara ilişkin veri sunma potansiyeli taşımaktadır. Şiirsel ifade kategorisi estetik alımlamayı, argo ve deyimsel ifade kategorisi kültürel alımlamayı, uzun ve kısa cümle kategorisi ise biçimsel farklılıkları ölçümlemek için seçilmiştir.

3.1. Şiirsel İfadelerin Karşılaştırılması

Tablo 1: Şiirsel İfade İçeren Birinci Grup Çeviri Kesitleri

KM	Mother, take your daughter, father, take your son!/ You better run to the city of refuge, you better run!
EM1 (1973 Çevirisi)	Ana al kızını, baba al oğlunu, /Tutun kurtuluş kentinin yolunu.
EM2 (2007 Çevirisi)	Anne, kızını al, baba, oğlunu kap!/ Mülteci şehrine kaçsanız iyi olacak, kaçın!
EM3 (DeepL Çevirisi)	Anne, kızını al, baba, oğlunu al!/ Sığınak şehrine koşsanız iyi olur, koşsanız iyi olur!

Bu şiir eserin üçüncü bölümünün başında yer almakta olup eski bir halk şarkısından alındığı belirtilmiştir. Şiirsel dokunun orijinal metinde “*you better run*” ve “*take your*” gibi ifadelerin tekrarıyla sağlandığı görülmektedir. Benzer bir tekrar EM1’de “al” ifadesiyle aktarılarak KM’deki ahenk korunmaya çalışılmıştır, ayrıca EM1’de kafiye kullanılmıştır. EM2’de kelime tekrarı ya da kafiye gözetilmediği söylenebilir. EM3’te ise KM’de tekrarlı olan ifadeler aynı şekilde değiştirilmeden çevrilmiştir ama kafiye kullanılmamıştır. Noktalama işaretleri kullanımında ise EM1’de dize sonunda virgül kullanılmışken EM2 ve EM3’te KM’de gözlemlenen ünlem işareti kullanılmıştır.

Tablo 2: Şiirsel İfade İçeren İkinci Grup Çeviri Kesitleri

KM	Never seen the like since I been born./ The people keep a-coming, and the train's done gone.
EM1 (1973 Çevirisi)	Görmedim böylesini doğalı beri./ İnsanlar durmaz gelir, tren gitti gideli
EM2 (2007 Çevirisi)	Doğduğumdan beri görmedim böylesini./ İnsanlar hâlâ geliyor ama tren gitti bile
EM3 (DeepL Çevirisi)	Doğduğumdan beri böylesini görmemiştim./ İnsanlar gelmeye devam ediyor ve tren gitti.

Eserin başında yer alan bu şiir esere adını vermekle beraber Afrikalı Amerikalı geleneğinden bir halk şarkısından alıntıdır. KM’de devrik cümle yapısı ve kafiyelerle örülen şiirsel doku, EM1’de benzer devrik cümle ve kafiye kullanımıyla korunmuştur. EM2’de kafiye yer verilmişken devrik cümle yapısı kullanılmamıştır. EM3’te ise hem kafiye gözetilmemiştir hem de cümleler kurallı olarak çevrilmiştir.

3.2. Deyimsel İfadelerin Karşılaştırılması

Tablo 3: Deyimsel İfade İçeren Birinci Grup Çeviri Kesitleri

KM	Okay. Don't get mad. I was only putting you on. I can't help it. I always do that if I like somebody.
EM1 (1973 Çevirisi)	Peki. Kızma. Biraz ırgalamak istedim, hepsi o kadar. Elimde değil. Sevdiklerime hep böyle yaparım.
EM2 (2007 Çevirisi)	Peki. Sinirlenme. Sadece gösteriş yapıyordum. Elimde değil. Bunu, birini sevdiğim zaman hep yaparım.
EM3 (DeepL Çevirisi)	Tamam. Sakın kızma. Sadece sana takılıyordum. Elimde değil. Birinden hoşlandığımda bunu hep yaparım.

KM’deki deyimsel ifade olan “*putting you on*” eser bağlamında bir şakalaşmadan sonra kullanılmıştır. EM1’de “biraz ırgalamak istedim”, EM2’de “sadece gösteriş yapıyordum”, EM3’teyse “sadece sana takılıyordum” olarak çevrilmiştir. Buna ek olarak “*I always do that if I like somebody*” cümlesindeki “birini sevdiğimde” ifadesi EM1’de “sevdiklerime” olarak özne haline getirilmişken EM2 ve EM3’te “birini sevdiğim zaman” ve “birinden hoşlandığımda” şeklinde orijinal metinde olduğu gibi aktarılmıştır. Ayrıca KM’de yer alan “*Don't get mad.*” ifadesi EM1 ve EM2’de sırasıyla “Kızma.” ve “Sinirlenme.” olarak kullanılmışken EM3’te “Sakın kızma.” söz öbeğiyle ifade edilmiştir.

Tablo 4: Deyimsel İfade İçeren İkinci Grup Çeviri Kesitleri

KM	But—baby!—they sure do have us in a mighty tight place.
EM1 (1973 Çevirisi)	Ben de merak ediyorum, ama, bizi fena kıstırdıkları da muhakkak.
EM2 (2007 Çevirisi)	Ben de merak ediyorum. Ama -bebek!- bizi köşeye sıkıştırdılar.
EM3 (DeepL Çevirisi)	Ama bebeğim! Bizi çok zor bir durumda bıraktıkları kesin.

KM’deki “*a mighty tight place*” deyimsel ifadesi, EM1’de “fena kıstırmak” ve EM2’de de “köşeye sıkıştırmak” olmak üzere erek dildeki deyimsel ifadelerle karşılanmıştır. EM3’te ise DeepL bu ifadeyi, deyimsel ifade kullanmadan “zor bir durumda bırakmak” şeklinde çevirmiştir. Bu kesitte deyimsel ifade çevirisi dışında ara söz kullanımı da oldukça dikkat

çekicidir. KM’de “-baby!” olarak kısa çizgiler arasında verilen ara söz, EM1’de bütünüyle kullanılmayıp cümleden çıkartılmıştır, EM2’de aynı noktalama işaretleriyle beraber kullanılmıştır, EM3’te ise “ama bebeğim” olarak cümleye eklenmiş ve ara söz olduğunun belirtecek hiçbir noktalama işareti kullanılmamıştır.

3.3. Argo İfadelerin Karşılaştırılması

Tablo 5: Argo İfade İçeren Birinci Grup Çeviri Kesitleri

KM	And all I'd said to the fire-haired cocksucker was that my name wasn't Sam!
EM1 (1973 Çevirisi)	Ve bu alev saçlı dürzüye söylediğim tek şey, adımın Sam olmadığıydı.
EM2 (2007 Çevirisi)	O alev saçlı herife bütün söylediğim, adımın Sam olmadığıydı!
EM3 (DeepL Çevirisi)	Kızıl saçlı ibneye söylediğim tek şey adımın Sam olmadığıydı.

KM’deki “*cocksucker*” argo ifadesi, EM1’de “dürzü” ve EM3’te “ibne” olarak erek dildeki başka argo ifadelerle karşılanmıştır. EM2’de ise çevirmen Cençiler argo ifadeyi eksilterek “herif” olarak çevirmiştir. Argo çevirisi farklılıklarına ek olarak KM’deki “*fire-haired*” ifadesi EM1 ve EM2’de “alev saçlı” olarak, EM3’te ise “kızıl saçlı” olarak karşılanmıştır. Bunların yanı sıra yalnızca EM1’de orijinal metindeki gibi cümleye “ve” bağlacıyla başlanmıştır.

Tablo 6: Argo İfade İçeren İkinci Grup Çeviri Kesitleri

KM	So, fuck you, miserable white mother-fuckers. Fuck you. I stared at the detective who was asking the questions, and I charged my eyes to say, Baby, if my prick was a broomstick, I'd sure make your tonsils know that you had an ass-hole. Believe me. Oh, yes. Now, come on, you fagot, and beat my ass.
EM1 (1973 Çevirisi)	Öyleyse yediniz ayvayı, sizi beyaz dürzüler, yediniz! Soruları soran görevliye baktım. Yavrum, maslahatım süpürge sopası kadar uzun olsaydı, bademciklerine senin de kıkında bir delik olduğunu öğrettirdim, der gibi adama diktim gözlerimi. İnan bana. Hem de nasıl. Haydi gel bakalım, kova, gel de döv beni.
EM2 (2007 Çevirisi)	Lanet olsun size beyaz pislikler. Cehenneme gidin. Soruları soran detektife baktım ve gözlerimle, bebek, eğer aletim süpürge sopası olsaydı burun deliklerinin kıkında bir delik olduğunu anlamasını sağladım. İnan bana, dedim. Ah, evet. Haydi artık ibne, gel de beni döv.
EM3 (DeepL Çevirisi)	Siktirin gidin, sefil beyaz orospu çocukları. Siktirin gidin. Soruları soran dedektife baktım ve gözlerimi, "Bebeğim, eğer sikim bir süpürge sopası olsaydı, bademciklerine bir göt deliğin olduğunu kesinlikle hissettirirdim" demek için doldurdum. İnan bana. Oh, evet. Şimdi, hadi, seni ibne, ve kıkımı tekmele.

Bu kesitte birden fazla argo ifade yer almaktadır. KM’deki “*fuck you*” ifadesi EM1’de hafifletilerek “ayvayı yediniz” şeklinde, EM2’de “lanet olsun” ve “cehenneme gidin” şeklinde yabancılaştırılıp eksilttilerek, EM3’te ise “siktirin gidin” argo ifadesiyle eksiltmeden çevrilmiştir. İlk cümledeki “*motherfuckers*” ifadesi EM1 ve EM3’te argo olarak çevrilmişken

EM2’de “pislikler” şeklinde tekrardan hafifletildiği görülmektedir. Benzer şekilde KM’deki “*my prick*” ifadesi EM1’de “maslahat” kelimesiyle karşılanmışken EM2’de “alet” olarak sansürlenmiş, EM3’te ise doğrudan bir çeviriyle “sikim” argo ifadesi kullanılmıştır. Bu örneklerden yola çıkılarak, insan çevirileri olan EM2’de sıklıkla, EM1’de ise bazı yerlerde argo ifadelerin eksiltildiğini ve sansürlendiğini ancak makine çevirisi olan EM3’teki arfo ifadelerde sansür ya da eksiltme kullanılmadığını söylemek mümkündür. Argo kullanımının dışında bu kesitte, “*I charged my eyes to say*” ifadesinin EM1’de “gözlerimi diktim”, EM2’de “gözlerimle....dedim” ve EM3’te “gözlerimi...demek için doldurdum” olarak üç farklı şekilde aktarıldığı gözlemlenmektedir. EM1 ve EM2 ifadeyi erek kültüre uyarlamışken EM3’ün böyle bir amaç gütmeyeceği görülebilir.

3.4. Uzun Cümlelerin Karşılaştırılması

Tablo 7: Uzun Cümle İçeren Birinci Grup Çeviri Kesitleri

KM	One could not cling to happiness—happiness, simply, submitted to no clinging; and it is criminal to use the unspoken and unrealized needs of another as a means of escorting him, elaborately, into the prison of those needs, and sealing him there.
EM1 (1973 Çevirisi)	İnsan mutluluğa bel bağlayamaz. Mutluluk, böyle bir sorumluluğu yüklenmez; başkalarının sözü edilmiş, bilinçlenmemiş ihtiyaçlarını kullanıp onu bu ihtiyaçların kölesi yapmak cinayettir.
EM2 (2007 Çevirisi)	İnsan mutluluğa tutunamazdı, mutluluk tutunmaya izin vermiyordu ve başkasının sözü edilmeyen ve anlaşılmamış ihtiyaçlarını, o kişiyi özenle o ihtiyaçların zindanına sokmak için kullanmak suçtu.
EM3 (DeepL Çevirisi)	Kişi mutluluğa tutunamazdı, basitçe, hiçbir tutunmaya boyun eğmezdi; ve bir başkasının dile getirilmemiş ve gerçekleşmemiş ihtiyaçlarını, onu özenle bu ihtiyaçların hapisanesine götürmek ve orada mühürlemek için bir araç olarak kullanmak suçtur.

Uzun cümlede kullanımı ön plana çıkan noktalama işaretlerine bakıldığında, KM’deki uzun cümlede yalnızca bir noktalı virgül kullanılmıştır, noktayla bölünmemiştir. EM1 ve EM2’de aynı yerde noktalı virgül kullanılmışken EM2’de kullanılmamıştır. Bunun yanında yalnızca EM1’de cümle noktayla iki ayrı cümleye bölünmüştür, EM2 ve EM3’te cümle bölünmeden tek birer cümle olarak verilmiştir. Zaman kipi çekimlerinde de farklılıklar gözlemlenmiştir. EM1’de geniş zaman kipi kullanılmışken EM2’de geçmiş zaman kipi kullanılmıştır. DeepL çevirisi olan EM3’te ise cümlenin başındaki yüklem geçmiş zamanla çekimlenirken cümlenin sonundaki yüklem geniş zaman kipiyle çekimlendiği görülmektedir. Bu da kip uyumsuzluğuna sebep olmuştur. Ayrıca EM3’te “hiçbir tutunmaya boyun eğmezdi” ifadesinin öznesi “kişi” olarak aktarılmışken KM, EM1 ve EM2’de, farklı şekillerde ifade edilmiş olsa da, bu ifadenin öznesinin “mutluluk” olduğu görülmektedir. Dolayısıyla DeepL kip uyumsuzluğunun yanı sıra özne-fil çekiminde de bir hata yapmıştır. Kelime seçimine bakıldığında şu farklılıklar örnek gösterilebilir: KM’deki “*unrealized needs*” söz öbeği, EM1’de “bilinçlenmemiş ihtiyaç”, EM2’de “anlaşılmamış ihtiyaç”, EM3’te ise “gerçekleşmemiş ihtiyaç” olarak aktarılmıştır. KM’de yer alan “*the prison of those needs*” ifadesi ise EM1’de “ihtiyaçların kölesi yapmak” şeklinde çevrilmişken EM2 ve EM3’te benzer şekilde sırayla “ihtiyaçların zindanına” ve “ihtiyaçların hapisanesine” şeklinde aktarılmıştır.

Tablo 8: Uzun Cümle İçeren İkinci Grup Çeviri Kesitleri

KM	I'll love you, Caleb, I'll love you forever, and in the sight of the Father and the Son and the fucking Holy Ghost and all their filthy hosts, and in the sight of all the world, and I'll sing hallelujahs to my love for you in hell.
EM1 (1973 Çevirisi)	Seni seveceğim Caleb. Seni her zaman seveceğim. Baba Tanrı'nın Oğlu İsa'nın ve yere batası Ruhül Kudüs'le pis uşaklarının gözleri önünde, bütün dünyanın gözü önünde seveceğim ve cehennemde sana olan aşkıma ilahiler okuyacağım.
EM2 (2007 Çevirisi)	Seni seveceğim Caleb. Seni sonsuza kadar seveceğim ve Tanrı ile İsa ve lanet olası Kutsal Ruh ve onların bütün pislik okunmuş ekmeklerinin gözünün önünde ve dünyanın gözü önünde, cehennemde sana duyduğum sevgi için şükredeceğim.
EM3 (DeepL Çevirisi)	Seni seveceğim Caleb, seni sonsuza dek seveceğim, Baba'nın, Oğul'un, lanet Kutsal Ruh'un ve onların tüm iğrenç ev sahiplerinin ve tüm dünyanın gözünde ve cehennemde sana olan aşkıma şükürler olsun diyeceğim.

KM'deki uzun cümlelerin sözdizimine bakıldığında yalnızca virgül kullanıldığı ve cümlelerin bölünmediği görülmektedir. Bu cümle EM1'de üç, EM2'de ise iki farklı cümleye bölünmüştür. EM3'te de tek bir cümle halinde çevrilmiştir. KM'de bağlaç olan “and” altı (6) kere kullanılmışken “ve” bağlacı olarak EM1'de iki (2) kere, EM2'de dört (4) kere, EM3'te ise üç (3) kere kullanılmıştır. Bunların yanında, kesitlerde dini sembollerin aktarımını da gözlemlemek mümkündür. KM'de kullanılmış olan “the Father”, “the Son” ve “Holy Ghost” ifadeleri EM1'de erek kültürde yaygın kullanımda olan karşılıkları, orijinal metindeki ifadelere eklenerek “Baba Tanrı”, “Oğlu İsa” ve “Ruhül Kudüs” olarak çevrilmiştir. EM2'de doğrudan erek kültürde bilinen ifadeler olan “Tanrı”, “İsa” ve “Kutsal Ruh” şeklinde aktarılmıştır. EM3'te ise KM'de kullanılan kelimelerin direkt karşılığına yakın olan “Baba”, “Oğul”, “Kutsal Ruh” şeklinde çevrilmiştir. Ayrıca KM'de yer alan “filthy hosts” söz öbeği, EM1'de “pis uşaklarının”, EM2'de “pislik okunmuş ekmeklerinin”, EM3'te de “iğrenç ev sahiplerinin” olarak üç farklı şekilde yorumlanmıştır.

3.5. Kısa Cümlelerin Karşılaştırılması

Tablo 9: Kısa Cümle İçeren Birinci Grup Çeviri Kesitleri

KM	I felt a sudden fear, as present as the running of the river, as nameless and as deep.
EM1 (1973 Çevirisi)	Birden ırmağın akışı kadar canlı, onun kadar adlandırılmaz ve derin bir korkuya kapıldım.
EM2 (2007 Çevirisi)	Nehrin akışı kadar gerçek, aynı derecede isimsiz ve derin, ani bir korku hissettim.
EM3 (DeepL Çevirisi)	Ani bir korku hissettim, nehrin akışı kadar mevcut, isimsiz ve derin.

Sözdizimi bakımından KM'de cümlelerin yüklemi cümlelerin başında kullanıldığı için DeepL çevirisi olan EM3'te de bu sözdizimiyle aktarılmıştır. EM1 ve EM2'de ise erek dilin sözdizimine uygun şekilde yüklem sona alınarak kurallı bir cümle oluşturulmuştur. Kelime seçimi bakımından ise KM'de sıfat olarak kullanılmış olan “present” kelimesi EM1'de “canlı”, EM2'de “gerçek”, EM3'te ise “mevcut” olarak çevrilmiştir.

Tablo 10: Kısa Cümle İçeren İkinci Grup Çeviri Kesitleri

KM	Our relationships are not peaceful and they certainly are not static, but, in a curious way, they're steady.
EM1 (1973 Çevirisi)	İlişkilerimiz rahat değildir, hele durağan hiç değildir, ama garip bir şekilde sürekli'dir.
EM2 (2007 Çevirisi)	İlişkilerimiz sakin olmadığı gibi, statik de değildir ama tuhaf bir şekilde, düzenlidir.
EM3 (DeepL Çevirisi)	İlişkilerimiz huzurlu değil ve kesinlikle durağan değiller, ancak tuhaf bir şekilde istikrarlılar.

Kelime seçimlerine bakıldığında, KM'deki "static" ifadesinin EM2'de kaynak dilden doğrudan alınmış ve yabancı bir kullanım olan "statik" kelimesiyle aktarıldığı, EM1 ve EM3'te ise "durağan" olarak çevrildiği görülmektedir. Bunun yanında, KM'de "ilişki" ifadesini niteleyen "steady" sıfatı, EM1'de "sürekli", EM2'de "düzenli", EM3'te ise "istikrarlı" şeklinde aktarılmıştır. Ayrıca DeepL çevirisi olan EM3'te özne yüklem uyumsuzluğu oluşmuştur: "İlişkilerimiz huzurlu değil" ve "kesinlikle durağan değiller" ifadeleri aynı öznenin yüklemi olarak kullanılmış olmalarına rağmen yüklem çekimleri uyumsuzdur.

Bir sonraki bölümde araştırma deseni açıklanacaktır. Kitlenin sosyodemografik analizinin yanında kullanılan örneklem türü, veri toplama aracı ve analiz sürecine de detaylarıyla değinilecektir.

4. Yöntem

Araştırmanın hedef kitlesi 18-65 yaş arası, çevirmenlik yapan veya yapmış olan katılımcılar olup, çalışmanın örnekleme kolayda örnekleme (*convenience sampling*) yöntemiyle seçilmiştir. Kolayda örnekleme yönteminin araştırmaya genelleyici bir özellik kazandırmayacağı söylenebilir. Ancak araştırmanın amacı çevirmenlerin makine çevirisine dair algılarını nitel bir analizle incelemektir, dolayısıyla örneklem araştırma kapsamı için uygundur. Çalışmadaki katılımcıların kişisel verileri korunmuştur ve katılımcılara sahip oldukları haklar etik kurallar çerçevesinde bildirilmiştir. Katılımcıların sosyodemografik verilerine bakıldığında 14 katılımcıyla yüzde elli altı (%56) oranında çoğunluğunun 25-29 yaş aralığında olduğu, bunu takiben 5 katılımcıyla yüzde yirmi (%20) oranında 18-24 yaş aralığı ve 3 katılımcıyla yüzde on iki (%12) oranında 30-34 yaş aralığındaki çevirmenlerin katılım gösterdiği gözlemlenmektedir. Bunlara ek olarak 2 katılımcıyla yüzde sekiz (%8) oranında 35-39 ve 1 katılımcıyla yüzde dört (%4) oranında 40-44 yaş aralığındaki katılımcılar da mevcuttur. Google Forms üzerinden yürütülen anket çalışmasına 45-65 yaş aralığında çevirmenlerin katılmadığı gözlemlenmiştir. Bundan dolayı bu yaş kategorisi çalışmaya dahil edilememiştir. Buna göre katılımcıların yaş ortalamasının genç olduğunu söylemek mümkündür. Çevirmenlik deneyim süreleri ise epey farklılık göstermekle birlikte en yaygın deneyim süresi aralıkları 0-1 yıl ve 3-4 yıldır. Bu aralıkları ise yüzde on altıyla (%16) 10 yıl ve üzeri deneyim süresi ve yüzde on ikiyle (%12) 1-2 yıl deneyim süresi takip etmiştir. Eğitim durumlarına bakıldığında çoğunluğun lisans mezunu olmasıyla beraber, yüksek lisans mezunları, doktora mezunları, lisans son sınıf öğrencileri gibi pek çok düzeyde katılımcı mevcuttur. Ancak çalışmaya katılan ilkökul mezunu ya da ortaokul mezunu çevirmen olmamıştır. Üniversitede herhangi bir düzeyde çeviribilim/mütercim tercümanlık okuyan katılımcı sayısı on ikiyken (12), çeviriyle ilgili bir bölümden mezun

olmamış katılımcı sayısı on birdir (11). Ayrıca halihazırda lisans düzeyinde çeviribilim bölümünde olduğunu belirten iki (2) katılımcı olmuştur. Tüm bunlara bakıldığında, katılımcıların çoğunluğunun genç, lisans mezunu ve deneyim sürelerinin 0-4 yıl arasında değiştiğini söylemek mümkündür. Çeviriyle ilgili bir lisans programından mezunu olma oranı ise neredeyse yarı yarıyadır.

Araştırmanın veri toplama aracı ankettir ve Google Forms ile çevrimiçi olarak uygulanmıştır. Anketin içeriğinde yapılandırılmış çeviri eşleştirme sorularıyla beraber yarı yapılandırılmış neden belirtme soruları kullanılmıştır. İki bölümden oluşan anketin ilk bölümünde katılımcıların yaşını, eğitim düzeyini, üniversitede herhangi bir lisans düzeyinde çeviribilim ya da mütercim tercümanlık eğitimi görüp görmediğini ve çevirmenlik mesleğindeki deneyim süresini öğrenmeye yönelik sosyodemografi soruları bulunmaktadır. İkinci bölümde James Baldwin'ın *Ne Zaman Gitti Tren* eserinden alınmış kesitler eserin Türkçede yayımlanmış iki baskısı 1973 ve 2007 çevirisi ile araştırmacı tarafından DeepL'e çevirilmiş olan ham makine çevirisi olmak üzere üçer (3) şıkla verilmiştir. Bu şıklarda hangi kesitin makine çevirisine ait olduğu belirtilmemiştir. Ayrıca ankette kaynak metne de yer verilmemiştir, bunun sebebi çevirmen katılımcıların makine çevirisine dair beklentilerinin kaynak metin-erek metin çeviri eleştirisi eksenine indirgmeden incelenmek istenmesidir. Ankette on (10) çeviri kesiti sorusu bulunmaktadır. Bu kesitlerden ikisi argo çevirisi, ikisi deyimsel ifade çevirisi, ikisi şiirsel ifade çevirisi, ikisi uzun cümle çevirisi ve diğer ikisi de kısa cümle çevirisi örnekleri içermektedir. Dolayısıyla farklı türden çeviri kararları gerektiren beş (5) kategori seçilmiştir. Katılımcılara her soruda hangi seçeneğin makine çevirisi olduğunu sorulmuş, ardından neden bu seçimi yaptıklarına dair kısa bir açıklama yazmaları istenmiştir. Çalışmadan toplanan veriler nitel araştırma yöntemiyle analiz edilmiştir. Yapılandırılmış anket sorularına verilen cevaplar çeviri kategorileriyle ilişkilendirilip değerlendirilmiştir. Katılımcılara yöneltilen seçtikleri kesitin neden makine çevirisi olduğunu belirtmeleri istenen soru yarı yapılandırılmış türdedir. Bu soruya verilen yanıtlar tematik analiz ile incelenmiştir. Katılımcılar tarafından belirtilmiş olan sebepler kodlanarak temalarına göre sınıflandırılmıştır. Temalardan bazıları şu şekildedir: “noktalama işaretlerinin kullanımı, sözdiziminden kaynaklı sebepler, kelime seçimi, anlatım bozuklukları”. Belirtilen temalara göre ayrılan cevaplar yapılandırılmış sorularla birlikte çeviri kesitlerinin türleri dikkate alınarak değerlendirmeye alınmıştır. Tematik analizle yarı yapılandırılmış sorulardan elde edilen veriler çevirmenlerin makine çevirisine dair beklentilerini ve yargılarını yansıtacağı için araştırma için oldukça önemlidir.

Bir sonraki bölümde çalışma sonucu elde edilmiş olan bulgular çeviri kategorilerine ayrılarak açıklanacaktır. İlk paragrafta şiirsel ifade kategorisinin bulguları yer alırken sonraki paragraflarda sırasıyla deyimsel ifade, argo ifade, uzun cümle ve kısa cümle kesitlerinin sorularından elde edilen bulgular yer alacaktır.

5. Bulgular

Şiirsel ifade içeren iki sorudan ilkinde yirmi (20) katılımcı doğru cevap verirken beş (5) katılımcı yanlış cevap olan 2007 çevirisini seçmiştir. Bu soruda katılımcıların çoğu kelime

tekrarı ve seçimine dayanan sebepler belirtmişlerdir ve kafiye, uyak gibi unsurlara dair yorum yapmamışlardır. İkinci soruda ise yirmi üç (23) katılımcı doğru yanıt verirken iki (2) katılımcı 1973 çevirisini seçmiştir. Bu kesitlerde dikkat çeken bir kelime seçimi farkı olmadığı için katılımcıların çoğu kafiye ve ahenkle ilgili sebepler belirtmişlerdir. Makine çevirisiyle oluşturulmuş şiirsel ifadelerin alımlanmasına genel olarak bakıldığında, çevirmenlerin makinenin şiirsel türü oluşturan ahenk, kafiye, uyak gibi unsurların makine tarafından karşılanmayacağı görüşünde olduğu görülmektedir. Tekrarlayan ögeler, bağlama uygun olmayan kelime seçimleri ve düzyazıya benzeyen cümle yapıları gibi unsurlar çevirmenlerin makine çevirisini tespit etmelerine yardımcı olmuştur. Şiirsel ifadenin makine çevirisi diğer türlere kıyasla en fazla doğru cevap verilen çeviri türü olmuştur, buradan hareketle bu araştırma kapsamında makine çevirisinin insan çevirisinden en bariz ayırt edildiği tür şiir çevirisidir denilebilir.

Deyimsel ifade içeren sorulara bakıldığında ilk soruya beş (5) katılımcı doğru cevap verirken yirmi (20) katılımcı yanlış cevabı seçmiştir. Bu yirmi (20) katılımcıdan on sekizi (18) 2007 çevirisini seçerken ikisi (2) de 1973 çevirisini işaretlemiştir. Doğru cevap veren katılımcılar “hoşlanmak”, “sakın kızma” gibi deyimsel ifade olmayan kelime seçimlerini sebep olarak gösterirken 2007 kesitini seçerek yanlış cevap veren katılımcıların çoğu kaynak metindeki deyimsel ifadenin çevirisi olan “gösteriş yapmak” kelime seçimini makine çevirisine atfetmişlerdir. Aynı şekilde 1973 çevirisini seçen katılımcıların tümü de deyimsel ifadenin çevirisi olan “ırgalamak” ifadesinden şüphelendiklerini belirtmişlerdir. Kısaca, DeepL çevirisi olan kesitte deyimsel ifade makine çevirisi olarak algılanmamışken hem 2007 çevirisinde hem 1973 çevirisinde deyimsel ifadenin çevirisi makine olarak sorgulanmıştır. İkinci soruda ise yalnızca iki (2) katılımcı doğru kesiti seçmiştir, diğer katılımcılardan yirmisi (20) 2007 çevirisini, üçü (3) 1978 çevirisini işaretlemiştir. Bu soruda deyimsel ifade yerine ara söz kullanımı dikkat çekmiştir, deyimsel ifade çevirisi hakkında sadece bir (1) katılımcı yorum yapmıştır ve 1973 çevirisindeki “kıstırmak” kelimesini işaret etmiştir. Katılımcıların çoğu 2007 çevirisindeki “-bebek!-” ara sözünün makine çevirisinin kaynak metindeki kısa çizgiler arasındaki ara söz kullanımını birebir taklit ettiği için ortaya çıktığını düşündüğünü belirtmiştir. Ancak DeepL çevirisi olan kesitte bu ara söz kısa çizgi kullanılmadan cümleye “ama bebeğim” olarak eklenmiştir. Buradan hareketle hem deyim çevirisinin ayırt edici olmadığı hem de ara söz gibi kullanımlarda nöral makine çevirisinin imla ve noktalama kurallarını derlemden öğrenip erek dilde alışıldık sözdizimle uygun cümleler kurduğunu çevirmenlerin göz önünde bulundurmadığı sonucu çıkarılabilir. İki soru birlikte değerlendirildiğinde hiçbir katılımcının DeepL’in deyimsel ifade çevirilerini özellikle işaret ederek makine çevirisi olarak adlandırmadığı ancak yadırgatıcı buldukları deyimsel ifade çevirilerinin makine çevirisi olduğunu düşündükleri ortaya konmuştur. Kullanılan çevirilerden biri görece eski tarihli olduğundan bugünün çevirmenlerine yadırgatıcı bir özellik gibi gelmesine, bu da söz konusu kesitin makine çevirisi olarak değerlendirmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla sunulan çevirilerin eş ya da yakın zamanlı çeviriler olmaması bu tür sonuçların ortaya çıkmasına sebep olduğu söylenebilir. Bu durum da, çevirmenlerin makine çevirisini yadırgatıcı buldukları sonucunu beraberinde getirmektedir.

Argo ifade içeren sorulardan ilkinde beş (5) katılımcı doğru cevap verirken on sekiz (18) katılımcı 2007 çevirisini, iki (2) katılımcı ise 1973 çevirisini seçerek yanlış cevap vermiştir. Doğru cevap veren katılımcıların ikisi (2) insan çevirilerinde sansür kullanımının makine çevirisinden çok daha olası olduğunu belirtmiştir. Yanlış cevap veren katılımcıların yedisi (7) ise karşıt düşünce olarak makine çevirisinin argo ifadeleri sansürleyeceğini savunmuşlardır. DeepL'in sansür uygulayacağını düşünen katılımcı sayısı, insan çevirmenlerin sansür uygulayabileceğini düşünen katılımcılardan fazla olsa da sansür uygulaması insan çevirisi olan 2007 kesitinde uygulanmıştır. İkinci sorudaysa altı (6) katılımcı doğru, on dokuz (19) katılımcı yanlış cevap vermiştir. Doğru yanıt veren katılımcıların biri (1) argo ifadelerin çevirisinden dolayı bu yanıtı verdiğini belirtirken diğer beş (5) katılımcı noktalama ve imla gibi farklı sebepler öne sürmüşlerdir. Yanlış cevap veren katılımcılardan on beşi (15) 2007 çevirisini seçmiştir ve çoğu argo ifadelerin eksiltilerek "lanet olsun" gibi yabancılaştırılmış ifadelerle çevirildiğini düşündüğünü belirtmiştir. Bu iki sorunun verilerine göre argo içerikli ifadelerin makine çevirisine dair çevirmen beklentileri, karşıt önermeleri savunan çevirmenler bulunmakla birlikte, sansür uygulanmış, yabancılaştırılmış ifadeler olmasıdır. Bununla birlikte DeepL'in çevirdiği iki kesitte toplamda yalnızca bir (1) katılımcı argo ifadenin çevirisine işaret ederek makine çevirisi olduğu tespit edebilmiştir. Argo ifadelerin makine çevirisini tespit etmekte yaşanan zorluğa bakılarak, çevirmenlerin bu ifadeleri insan ve makine olarak yeterince iyi ayırt edemediği ve beklentilerinin genelde gerçeğe uyuşmadığı gözlemlenmiştir.

Uzun cümle çevirisi içeren kesitlere bakıldığında ilk soruda on altı (16) katılımcının doğru yanıt verdiği, dokuz (9) katılımcının ise yanlış cevap verdiği görülmüştür. Doğru cevap veren katılımcıların çoğunun uzun cümle çevirisine özgü noktalama işaretlerinin kullanımı, kip uyumsuzluğu ve özne çekimine bağlı anlatım bozukluğu gibi sorunlardan bahsettiği gözlemlenmiştir. İkinci soruya on (10) katılımcı doğru cevap verirken on beş (15) katılımcının yanlış cevap verdiği kaydedilmiştir. Bu soruda uzun cümlenin yanı sıra bazı dini ifadelerin çevirisi de bulunduğundan, doğru cevap veren katılımcıların bir kısmı dini motiflerin çevirisini yadırgatıcı bulduklarını ifade ederken bir kısmı da uzun cümle çevirisiyle ilgili olan cümlenin bölünmemesi, noktalama işaretleri gibi nedenler öne sürmüşlerdir. Benzer şekilde yanlış cevap veren katılımcıların çoğu da dini ifadelerin çevirilerini bağlama uygun bulmadıklarını belirtmişlerdir. Buradan birçok çevirmenin dini motiflerin çevirisinde makine çevirisinin başarılı olamayacağı düşüncesine sahip olduğu çıkarımını yapmak mümkündür. Bununla birlikte uzun cümlelerin makine çevirisine dair sorulara doğru cevap veren çevirmenler azımsanmayacak sayıdadır ve bu çeviri türüne dair belirttikleri kip uyumsuzluğu, noktalama işaretlerinin yanlış kullanımı gibi nedenler makine çevirisini doğru tespit etmelerine yardımcı olmuştur.

Kısa cümle çevirisiyle ilgili örnekler içeren sorularda, ilk soruya on altı (16) katılımcı doğru cevap verirken dokuzu (9) yanlış cevap vermiştir. Doğru yanıt veren katılımcıların çoğu kelime seçiminden yola çıkarak bu seçimi yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ancak aynı şekilde yanlış cevabı seçmiş olan katılımcıların çoğu da kelime seçimini yadırgatıcı buldukları için bu seçeneği işaretlediklerini belirtmişlerdir. Buna göre kelime seçimlerinin makine çevirisini ayırt ederken öne çıkabileceği, DeepL'in zaman zaman bağlama uymayan kelimeler kullandığı,

ancak insan çevirmenlerin de yadırgatıcı karşılanabilececek kelime seçimleri yapabildiği sonucu çıkarılabilir. İkinci soruda ise on iki (12) katılımcı doğru yanıt vermişken on üç (13) katılımcı yanlış cevap vermiştir. Doğru cevap veren katılımcılardan bazıları özne yüklem uyumsuzluğuna dikkat çekmiştir, bazıları ise sözdizimini kaynak dile çok yakın bulduklarını ifade etmişlerdir. Yanlış cevap veren katılımcıların çoğu “statik” kelimesinin seçimini neden olarak belirtmişlerdir. Makine çevirisi olan kısa cümlelerin çevirmen alımlamasına anlamında, çevirmenlerin bağlama uymayan kelime seçimlerini ve sözdiziminde aksaklık olan cümleleri makine çevirisinden beklemesi gözlemlenmiştir. Bununla bağlantılı olarak yadırgatıcı kelime seçimi DeepL’e ait olduğu durumda doğru cevap veren katılımcı sayısı, bu türden bir kelime seçimi insan çevirisine ait olduğu sorudaki doğru yanıtlayan katılımcı sayısından fazladır. İkinci soruda 2007 çevirisinde kelime seçiminin bağlama uymamasını göz ardı eden çevirmen katılımcılar, makine çevirisinin çıktısı olabilecek olan özellikleri daha iyi tespit edebilmişlerdir.

Bir sonraki bölümde araştırmanın başında yöneltilecek araştırma soruları bulgular yardımıyla cevaplandırılmıştır. Devamında ise araştırmanın kısıtlamalarına ve gelecekteki araştırmalar için önerilere yer verilmiştir.

6. Sonuç

Çalışmanın ilk araştırma sorusu olan çevirmenlerin makine çevirisini insan çevirilerinden ne kadar iyi ayırt edebileceği hakkında toplanılan verilere bakılarak bunun farklı çeviri kategorilerine göre oldukça değişkenlik gösterdiğini söylemek mümkündür. Şiirsel ifade çevirisi içeren sorularda katılımcıların çoğu doğru cevap vermiştir, ilk soruya yirmi (20), ikinci soruya yirmi üç (23) doğru cevap ile en fazla katılımcının doğru yanıt verdiği kategori şiirsel ifade çevirisi kategorisi olmuştur. Kısa cümlelerin çevirisi kategorisinde de on altı (16) ve on iki (12) doğru cevapla azımsanmayacak sayıda çevirmenin makine çevirisini doğru tespit edebildiği gözlemlenmiştir. Uzun cümle çevirisi kategorisinde birinci soruya on altı (16) cevapla çoğunluk doğru kesiti seçmiş olsa da ikinci soruda on beş (15) katılımcı yanlış cevabı işaretlemiştir. Argo ifadelerin çevirisi kategorisinde ise katılımcıların yaklaşık beşte biri doğru cevap verebilmiştir. Deyimsel ifade içeren çeviriler ise doğru cevap verme oranı en düşük kategoridir, ilk soruya beş (5) doğru yanıt gelmişken ikinci soruya yalnızca iki (2) doğru cevap verilmiştir. Dolayısıyla çevirmenlerin şiirsel ifadelerin makine çevirisinden beklentilerinin gerçeğe uyduğunu ancak argo ifade ya da deyimsel ifade çevirisi söz konusu olduğunda makine çevirisine dair gerçeğe örtüşmeyen yargılara sahip oldukları söylenebilir. Kısa ve uzun cümle çevirisi kategorileri değerlendirildiğinde ise bazı çevirmenlerin diğer çevirmenlere kıyasla makine çevirisi konusunda daha güncel beklentilere sahip olduğu ve bu oranının neredeyse yarı yarıya olduğu ortaya konmuştur.

Çalışmanın ikinci araştırma sorusu çevirmenlere göre makine çevirisinin ayırt edici özelliklerinin ne olduğu hakkındadır. Çevirmenlerin açık uçlu sorulara verdiği cevaplar doğrultusunda, en yaygın olarak bağlama uymayan kelime seçimleri makine çevirisine atfedildiği gözlemlenmiştir. Noktalama işaretlerinin kaynak dildeki haliyle doğrudan aktarılacağı ve erek dilin noktalama işaretlerine kurallarına uymayacağı beklentisi de pek çok çevirmen tarafından ifade edilmiştir. Ancak bu beklenti belirtilerek yapılan seçimlerin çoğu

çevirmenleri yanlış cevaba götürmüştür, çünkü nöral makine çevirisi teknolojisinde erek dildeki doğal kullanımların sinirsel ağlarla çeviri metinde yeniden oluşturulması hedeflendiği için noktalama işaretleri genellikle erek dile uygun seçilir. Bunlara ek olarak farklı türden anlatım bozuklukları da makine çevirisinden beklenmiştir. Bu hususta çalışmaya katılan çevirmenlerin bir kısmının makine çevirisi hakkında güncel ve yeterli bilgiye sahip olmadığı da iddia edilebilir.

Çalışmanın üçüncü sorusu ise çevirmenlerin makine çevirisi alımlamalarının farklı çeviri kategorilerine göre nasıl değişiklik gösterdiği hakkındadır. Bu sorunun cevabını kategorilere göre ayrı ayrı incelemek gerekmektedir, zira çevirmenlerin kategorilere göre açıkladıkları sebepler kayda değer şekilde değişiklik göstermiştir. Şiirsel ifade çevirisi içeren sorularda çoğunlukla çevrilmiş metnin uyak, kafiye gibi şiirin ahengini sağlayan unsurlardan yoksun olması ve düz yazıya benzemesi sebep olarak gösterilmiştir. Şiirsel dokuyu bozacağı düşünülen kelime tekrarları ve seçimleri de makine çevirisine atfedilmiştir, çünkü çevirmenler DeepL çevirisinin şiirsel dokuyu korumaya yönelik çeviriler yapacağına inanmadıklarını ifade etmişlerdir. Deyimsel ifade çevirisi kategorisine bakıldığında deyimlerin ve mecazi ifadelerin bağlama uygun olmayacak ve dolaylı anlatımı yansıtmayacak şekilde çeviri kararları makine çevirisinden beklenilmiştir. Ancak bu sebepler belirtilerek seçilen kesitler genellikle 1973 ve 2007 baskısı kesitlere dolayısıyla insan çevirilerine aittir. Argo ifadelerin çevirisi kategorisinde çevirmenler arasında fikir ayrılığı olmuştur. Bazı çevirmenler makine çevirisinde argo ifadelerin sansürlenmesinin daha olası olduğunu ifade ederken diğer çevirmenler insan çevirilerinde sansür kullanılma ihtimalinin makine çevirisinden daha yüksek olduğunu savunmuştur. İnsan çevirilerinde sansür kullanılmasının daha olası olduğunu belirten katılımcılar doğru kesiti işaretlerken DeepL çevirisinin sansür uygulayacağını düşünen çevirmenler yanlış cevap vermişlerdir. Çoğu katılımcının argo içerikli sorulara yanlış cevap verdiği düşünüldüğünde, argo ifadelerin eksiltilmesini ve sansürlenmesini DeepL çevirisinden beklediği ancak DeepL ile çevrilmiş kesitlerin sansür içermediği, dolayısıyla bu beklentinin gerçeğe uyuşmadığı söylenebilir. Uzun cümle çevirisi içeren sorularda ise katılımcılar kip uyumsuzluğu, cümlenin kısa cümlelere bölünmemesi ve noktalı virgülle tek parça halinde aktarılması gibi uzun cümle çevirisine özel dilbilimsel olguları makine çevirisinden beklediklerini ifade etmişlerdir. Uzun cümle çevirisine dair karşılaşılabilecek tipik sorunları belirten çevirmenlerin genellikle doğru yanıt verdikleri ancak dini motiflerin çevirisini yadırgatıcı bulduğunu ifade eden çevirmenlerin yanlış cevap verdikleri gözlemlenmiştir. Kısa cümlelerin çevirisi kategorisinde ise sözdizimin erek dile uygun olmaması ve anlatım bozuklukları gibi sebepler belirtilmiştir, ancak bu sebepleri belirten her çevirmen doğru cevap vermemiştir. Çevirmenlerin belirttiği sebepler farklı kategorilere göre değişkenlik gösterse de ortaklaştıkları sebeplerin kelime seçiminin uygunsuzluğu, noktalama işaretlerinin yanlış kullanımı ve her türden kategoride belirtilmiş olan “yapay duyulma” olduğu söylenebilir. Bu da çevirmenlerin makine çevirisini yapaylıkla eşdeğer tuttuğunu ancak nöral makine çevirisi göz önünde tutulduğunda bu beklentinin gerçeklikle uyuşmadığını göstermektedir.

Araştırmanın kapsamında kolayda örnekleme yöntemiyle yirmi beş (25) çevirmene ulaşıldığından çalışmanın genelleyici bir özelliği olmadığı ve yaş, eğitim düzeyi, çevirmenlik

deneyim süresi ölçütlerin eşit dağılmadığı söylenebilir. Örneklemin çoğunluğunun 25-29 yaş aralığında ve lisans düzeyi üniversite mezunu olduğu göz önünde bulundurulduğunda sorulara verilen yanıtlar sosyodemografik açıdan yorumlanamamıştır. Gelecekteki araştırmalarda çevirmenlerin makine çevirisi alımlamasının nicel bir yöntemle çalışılması araştırmaları daha kapsayıcı hale getirebilir ve demografik unsurlarla ilişkili değişkenlerin ölçülmesi yararlı olabilir. Buna ek olarak, farklı çeviri motorlarının ya da edebi olmayan metinlerin çevirilerinin de araştırmaya eklenmesi makine çevirisini çok boyutlu açıdan incelemeye yardımcı olacaktır. Bu araştırmada uygulanan yöntemin, verilen komutlar doğrultusunda farklı çeviriler üretebilen yapay zeka çevirilerinin alımlanmasını araştırmak için kullanılabileceği de not edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Baldwin, J. (1998). *Tell Me How Long the Train's Been Gone* (First Reprint edition). Vintage. (Original work published 1968)
- Baldwin, J. (1973). *Ne Zaman Gitti Tren* (O. Balamir, Çev.; 1. baskı). Sander Yayınları.
- Baldwin, J. (2019). *Ne Zaman Gitti Tren* (D. Cençiler, Çev.; 2. baskı). Yapı Kredi Yayınları.
- Barut, E. (2022). "İstatistiksel makine çevirisi ile nöral makine çevirisinin dilbilimsel parametrelerle karşılaştırılması: Google Translate." *Akdeniz Havzası ve Afrika Medeniyetleri Dergisi*, 4(1), 103-118.
- Brems, E., & Ramos Pinto, S. (2013). "Reception and translation." *Handbook of translation studies*, 4(1), 142-147.
- Chesterman, A. (2007). "Bridge concepts in translation sociology." *Benjamins translation library*, 74, 171.
- DeepL (2022). *Why DeepL?* Erişim Adresi: <https://www.deepl.com/en/whydeepl> Erişim Tarihi: 13 Ocak 2024
- Doherty, S., O'Brien, S., & Carl, M. (2010). "Eye Tracking as an MT Evaluation Technique." *Machine Translation*, 24, 1-13.
- Federici, F. M. (2018a). "A mapping exercise: Eye tracking, translation, and multi-sensorial data." *Instituto de Engenharia de Sistemas e Computadores, Investigação e Desenvolvimento em Lisboa (INESC-ID), Lisbon, Portekiz. 6 Nisan.*
- Federici, F. M. (2018b). "Tracking eyes and chasing comprehension: From english as lingua franca to english as pivot language to access crucial information." In the *Biennial Conference of the Associazione Italiana di Anglistica [Italian Association of English Studies], University of Macerata, İtalya* (pp. 18-19).
- Gambier, Y. (2009). "Challenges in research on audiovisual translation." *Translation research projects*, 2, 17-25.
- Guerberof-Arenas, A., & Toral, A. (2022). "Creativity in translation: Machine translation as a constraint for literary texts." *Translation Spaces*, 11(2), 184-212.
- Guerberof-Arenas, A., & Toral, A. (2024). "To be or not to be: A translation reception study of a literary text translated into Dutch and Catalan using machine translation." *Target*, 36(2), 215-244.
- Hu, K., O'Brien, S., & Kenny, D. (2020). "A reception study of machine translated subtitles for MOOCs." *Perspectives*, 28(4), 521-538.
- Hutchins, J. (2010). "Machine translation: A concise history." *Journal of Translation Studies*, 13 (1-2), 29-70.

- Kovačić, I. (1995). "Reception of subtitles: The non-existent ideal viewer." *Translatio*, 14 (3–4): 376–383.
- Orrego-Carmona, D. (2018). "Audiovisual translation and audience reception." *The Routledge handbook of audiovisual translation*, 367-382. New York: Routledge.
- Şahin, M. (2015). "Çevirmen adaylarının gözünden İngilizce-Türkçe bilgisayar çevirisi ve bilgisayar destekli çeviri: Google deneyi." *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, 21, 43-60.
- Walker, C. (2021). "Investigating how we read translations: A call to action for experimental studies of translation reception." *Cognitive Linguistic Studies*, 8(2), 482-512.
- Wang, H., Wu, H., He, Z., Huang, L., & Church, K. W. (2022). "Progress in machine translation." *Engineering*, 18, 143-153.

EXPANDED SUMMARY

This study aims to fill the gap arising from the scarcity of studies on reception of machine translation by translators with reference to the translators' expectations of machine translation through Turkish translations of African American writer James Baldwin's novel *Tell Me How Long The Train's Been Gone* (1970). Moreover, while the existing literature focuses on the development and performance of machine translation technologies, the attitudes of translation professionals towards this technology have been relatively less studied. Measuring translators' attitudes and expectations towards machine translation will help to determine translators' awareness of the current state of machine translation technology. In the theoretical part, the development of the concept of reception in translation studies over time and studies on the reception of machine translation are presented. In the third part, a comparison of two different translations of *Tell Me How Long The Train's Been Gone* published in Turkish in 1973 and 2007, as well as the raw machine translation of the work by DeepL, a popular neural machine translation service, is made. The target group of the study is between the ages of 18-65, who are or have been translators, selected through convenience sampling. The data collection tool of the study was a questionnaire, administered online using Google Forms. The questionnaire included ten (10) structured questions on translation matching followed by semi-structured questions on the reasoning behind such matchings. The first part of the questionnaire includes sociodemographic questions such as the age and education level of the participants. In the second part, translation excerpts from James Baldwin's *Tell Me How Long The Train's Been Gone* are given with three options. This part contains translation passages with two examples of slang usage, two idiomatic expressions, two poems, two long sentences, and two short sentences. In each question, the participants were asked which translations belonged to machine, and then asked to write a short explanation as to why they made this choice. The data collected from the study were analyzed using qualitative research methodology. The answers to the structured survey questions were evaluated in relation to translation categories. The question that asked the participants to indicate why the passage they chose was a machine translation was semi-structured. The answers to this question were analyzed through thematic analysis.

In the first of the two questions involving poetic expressions, twenty (20) participants gave the correct answer, while five (5) chose the wrong answer, the 2007 translation. In this question,

most of the participants gave reasons based on word repetition and choice and did not comment on elements such as harmony and rhyme. In the second question, twenty-three (23) participants gave the correct answer, while two (2) chose the 1973 translation. Elements such as repetitive elements, out-of-context word choices, and prose-like sentence structures helped the translators to identify the machine translation. Machine translation of poetic expressions was the translation category with the highest number of correct answers compared to other. In the category of idiomatic expression, five (5) participants answered the first question correctly, while twenty (20) participants chose the wrong answer. Eighteen (18) of these participants chose the 2007 translation, while two (2) chose the 1973 translation. The DeepL translation of idiomatic expressions was not identified as machine translation, whereas the 2007 and 1973 translations were recognized as machine translation. In the second question, only two (2) participants selected the correct segment, while twenty (20) of the other participants selected the 2007 translation and three (3) selected the 1973 translation. It was revealed that none of the participants specifically referred to the DeepL's translation of the idiomatic expressions and labeled them as machine translations, but they thought that the assumed machine translations sounded odd. In the first question on the translation of slang usage, five (5) participants gave correct answers, while eighteen (18) participants chose the 2007 translation and two (2) participants chose the 1973 translation and gave incorrect answers. Some of the correct answers indicated that censorship is much more likely in human translations than in machine translations. Some of the participants who gave incorrect answers argued that machine translation would censor slang expressions as well. Although the number of participants who thought that DeepL would use censorship was higher than the number of participants who thought that human translators would use censorship, censorship was applied in the human-translated 2007 segment. In the second question, six (6) participants gave correct answers and nineteen (19) gave incorrect answers. In the two segments translated by DeepL, only one (1) participant was able to point out the translation of the slang expression and identify it as machine translation. In the first question on long sentence translation, sixteen (16) participants gave correct answers, while nine (9) participants gave incorrect answers. It was observed that most of the participants who gave correct answers mentioned problems specific to long sentence translation such as the use of punctuation marks, tense mismatch, and incomprehensibility regarding sentence structure. While ten (10) participants gave correct answers to the second question, fifteen (15) participants gave incorrect answers. The reasons they gave for this type of translation such as tense mismatch and misuse of punctuation marks helped them to correctly identify machine translation. In short sentence translation, sixteen (16) participants gave correct answers to the first question, while nine (9) gave incorrect answers. Most of the participants who gave correct answers stated that they picked this passage based on word choice. However, most of the participants who chose the wrong answer also stated that they chose this option because they found the word choice unfamiliar. In the second question, twelve (12) participants gave the correct answer, while thirteen (13) gave the wrong answer. In terms of the translators' reception of machine-translated short sentences, it was observed that translators expect machine translation to produce word choices that do not fit the context and sentences with syntactical problems. As a result, it was revealed that translators who participated in this study successfully

picked translations of poetic expressions and short sentences made by DeepL, but had relatively limitedly chose the correct option in slang and idiom translations that contain culture-specific semantic variables. In future research, a quantitative study of translators' reception of machine translation may make the research more inclusive and it may be useful to measure variables related to other demographic factors. In addition, the inclusion of different translation engines or translations of non-literary texts in the study would help to examine machine translation from a multidimensional perspective. It should also be noted that the methodology applied in this study could be used to investigate the reception of AI translations that can produce different translations according to given commands.